ABDURRAHMAN-I CÂMÎ
(عبدالرحمن جامي)

(bk. CÂMÎ, Abdurrahman).

ABDURRAHMAN b. EBÛ BEKİR es-SIDDÎK
(عبدالرحمن بن أبي بكر الصديق)

Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Sıddîk (ö. 53/673)

Hz. Ebû Bekir'in oğlu ve Hz. Âişe'nin ana baba bir kardeşi.

İslâmiyet'in ilk yıllarında müşrikler arasında yer aldı; Bedir ve Uhud savaşlarında onların safında bulundu. Hudeybiye Antlaşması sırasında veya daha yaygın bir rivayete göre Mekke'nin fethinden önce müslüman oldu. Asıl adı Abdü'l-Kâ'be olup bu isim Hz. Peygamber tarafından Abdurrahman'a çevrildi. Hayber Gazvesi'ne ve daha sonraki savaşlara katıldı. Vedâ haccında Resûlullah tarafından Hz. Âişe'ye umre yaptırmakla görevlendirildi. Peygamber'in hastalığı sırasında da yanından hiç ayrılmayarak hizmetinde bulundu.

Ok atmadaki mahareti ve cesareti ile tanınan Abdurrahman, babasının hilafeliği dönemindeki irtidad olaylarında Hâlid b. Velîd'in kumandasında, özellikle Benî Hanîfe kabilesine karşı yapılan savaşlarda büyük yararlıklar gösterdi. Hz. Ömer zamanında da Suriye'deki fetihlere katıldı. Cemel Vak'ası'nda Âişe'nin safında yer aldı ve Ali'yi destekleyen Mısır valisi kardeşi Muhammed'in üzerine yürüdü. Kardeşinin Muâviye b. Hudeyc tarafından öldürülmesine müdahele etmedi. Muâviye b. Ebû Süfyân'ın, oğlu Yezîd'i veliaht tayin etmesine Hz. Hüseyin, Abdullah b. Zübeyr ve Abdullah b. Ömer'le birlikte karşı çıktı ve ona biat etmedi. Daha sonra Muâviye'nin, biat etmesi için gönderdiği 100.000 dirhemi de reddederek Mekke'ye döndü.

Kureyş'in en iyi ok atanlarından biri olan Abdurrahman, Mekke'ye 6 mil uzaklıkta bulunan Hubşî'de vefat etti. Cenazesi Mekke'ye getirilip orada defnedildi. Abdurrahman'dan sekiz kadar hadis rivayet edilmiş olup bunlardan üçü Buhârî ile Müslim'in *Ṣaḥîḥ*'lerinde, geri kalanlar ise *Kütüb-i Sitte*'nin diğer eserlerinde yer almıştır. Rivayetlerini Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde (I, 197-199) bir arada görmek mümkündür.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66, I, 257; II, 695; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkā v.dğr.), Kahire 1375/1955, I, 638; II, 352, 602; İbn Kuteybe, *el-Maʿârif* (nşr. Servet Ukkâşe), Kahire 1960, s. 174; Belâzürî, *Ensâbü'l-eşrâf*, IV/1 (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1979, s. 144-146; Taberî, *Târîḫ* (nşr. M. J. de Goeje), Leiden 1879-1901, I, 1751, 1940, 1943, 1947, 1950, 3405; II, 84, 176-177, 196-197; İbn Abdülber, *el-İstîʿâb* (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), Kahire 1969, II, 824-826; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe*, Kahire 1285-87, III, 304-306; Zehebî, *Aʿlâmü'n-nübelâʾ*, II, 471-473; M. Th. Houtsma, "Abdurrahman", *İA*, I, 47-48.

Mustafa Fayda

ABDURRAHMAN b. EBÛ LEYLÂ
(عبدالرحمن بن أبي ليلا)

(bk. İBN EBÛ LEYLÂ, Abdurrahman).

ABDURRAHMAN b. EBÜ'Z-ZİNÂD
(عبدالرحمن بن أبي الزناد)

Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Ebi'z-Zinâd el-Medenî (ö. 174/790)

Geniş hadis bilgisi ve hadis rivayetiyle tanınan âlim.

100 (718) yılında doğdu. Doğum yeri kesin olarak belli değildir. Babası ünlü fakih Ebü'z-Zinâd Abdullah b. Zekvân'ın künyesine izâfetle İbn Ebü'z-Zinâd diye tanınır. Ebü'z-Zinâd tâbiînden, Abdurrahman ise tebeü't-tâbiînden sayılır. Zehebî, onu altıncı tabaka âlimleri arasında zikreder. Rivayetleri daha çok babasından olduğu için ilk tahsilini de ondan yaptığı anlaşılmaktadır. Kıraati, meşhur kıraat âlimlerinden Ebû Ca'fer ve Nâfi'den öğrenmiştir. Nâfi' kıraatine dair bir eser kaleme aldığı bilinmektedir. Ayrıca Süheyl b. Ebû Sâlih, Hişâm b. Urve, Mûsâ b. Ukbe gibi meşhur âlimlerden rivayetleri vardır. Kendisinden de Saîd b. Mansûr, İbn Cüreyc, Ebû Dâvûd et-Tayâlisî ve diğer bazı hadis âlimleri rivayette bulunmuşlardır.

Abdurrahman b. Ebü'z-Zinâd, daha çok hadis ilmiyle meşgul olmakla birlikte, fıkhî meselelerde de fetvalar vermiştir. Hadiste genellikle güvenilir kabul edilirse de bazı noktalardan tenkide tâbi tutulmuştur. Bilhassa Hişâm b. Urve'den rivayet ettiği hadislerde güvenilir bir râvi (hüccet) kabul edildiği halde, diğer rivayetlerinde tam mânasıyla **sika*** sayılmamıştır. Cerh ve ta'dil imamlarından Yahyâ b. Maîn'e göre ise rivayet konusunda zayıftır. Bazı âlimler Abdurrahman'ı, Bağdat'a gidip yerleştikten sonra babasından **garîb*** hadisler rivayet etmesi sebebiyle tenkit ederler. Onun Medine'de iken rivayet ettiği hadislerin sahih olduğu, ancak Bağdat'ta rivayet ettiklerinin Bağdatlılar tarafından değiştirildiği de ileri sürülmüştür ki bu husus, Irak'a yerleştikten sonra tenkit edilmesine yol açan âmilleri açıklığa kavuşturması bakımından önemlidir. Bütün bunlara rağmen Abdurrahman b. Ebü'z-Zinâd, hadis ilminde ve rivayetinde yeri inkâr edilemeyecek bir âlimdir. Yetmiş dört yaşlarında Bağdat'ta vefat etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, V, 415; VII, 324; Hatîb, *Târîḫu Baġdâd*, Kahire 1349/1931, X, 228; Zehebî, *Teẕkiretü'l-ḥuffâẓ*, Haydarâbâd 1375-77/1955-58, I, 247; İbnü'l-Cezerî, *Ġāyetü'n-nihâye* (nşr. G. Bergstraesser), Kahire 1351/1932, I, 372; İbn Hacer, *Tehẕîbü't-Tehẕîb*, VI, 170-173; Süyûtî, *Ṭabaḳātü'l-ḥuffâẓ* (nşr. Ali Muhammed Ömer), Kahire 1393/1973, s. 106; İbnü'l-İmâd, *Şeẕerâtü'ẕ-ẕeheb*, Kahire 1350-51, I, 284.

Mücteba Uğur

ABDURRAHMAN b. EBZÂ
(عبدالرحمن بن أبزى)

Abdurrahmân b. Ebzâ el-Huzâî (ö. 70/689 civarı)

Kur'ân-ı Kerîm ve fıkıh konularındaki bilgisiyle tanınan sahâbî.

Sahâbî olan babası da kendisi gibi Huzâaoğulları'nın âzatlısı idi. Mekke'de doğdu. Kur'ân-ı Kerîm üzerindeki derin bilgisi sebebiyle, efendisi ve Hz. Ömer'in Mekke valisi Nâfi' b. Abdülhâris, halife ile görüşmeye giderken onu yerine vekil bıraktı. Bu tercihin sebebini soran Ömer'e Nâfi', "Mekke halkı içinde Kur'an'ı en iyi okuyan ve ilâhî emirleri en iyi bilen odur" diye cevap vermiştir (bk. Müslim, "Ṣalâtü'l-müsâfirîn", 269). Abdurrahman, Sıffîn'de Hz. Ali'ye biat eden ashap arasında yer aldı. Daha sonra Ali onu Horasan'a vali tayin etti (658).

İbn Hibbân, Abdurrahman'ı tâbiîlerden sayar, ancak İmam Buhârî ve Ebû Hâtim gibi muhaddisler onun ashaptan olduğunu belirtmişlerdir; hatta Ebû Hâtim, Hz. Peygamber'in arkasında namaz kıldığını ifade etmiştir. Nitekim Resûlullah'ın dağıttığı ganimetlerden hisse aldığına dair kendi rivayeti de bunu göstermektedir (bk. Buhârî, "Selem", 7).